

Atvinnuvegaráðuneytið
Samráðsgátt, mál nr. S-32/2026

Reykjavík, 27. febrúar 2026

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um hlutafélög og lögum um einkahlutafélög (SRD II)

Vísað er til frumvarps atvinnuvegaráðuneytisins til laga um breytingar á lögum nr. 2/1995 um hlutafélög (hfl.) og lögum nr. 138/1994 um einkahlutafélög (ehfl.). Með frumvarpinu er lagt til að innleidd verði í íslenskan rétt ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2017/828 frá 17. maí 2017 (SRD II), um breytingu á tilskipun 2007/36/EB, og ákvæði framkvæmdarreglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (ESB) 2018/1212 frá 3. september 2018.

LOGOS vill koma á framfæri almennri athugasemd um efni frumvarpsins. Á undanförnum árum hefur talsvert verið rætt um svokallaða „gullhúðun“ þegar kemur að innleiðingu reglna ESB í íslenskan rétt. Þá hafa ýmsir fulltrúar stjórnvalda hverju sinni lýst yfir andstöðu sinni við að löggjafinn gangi lengra en þörf krefur þegar kemur að slíkri innleiðingu. Er það eðlilegt, enda verður almennt að telja það skaðlegt fyrir íslenskt viðskiptalíf að þurfa að lúta strangari reglum en beinlínis er gerð krafa um af hálfu ESB – og þ.a.l. mögulega ríkari kröfum en erlendir samkeppnisaðilar íslenskra fyrirtækja búa við í sínu heimaríki. Oftlega eru neikvæð áhrif slíkra ráðstafana ófyrirséð við lagasetninguna og einnig er þörfin á slíkum ráðstöfunum lítt rökstudd.

Í ljósi þessarar umræðu kemur á óvart að sjá að enn einu sinni virðast íslensk stjórnvöld hafa kosið að ganga lengra við innleiðingu Evrópuþingsins en gerð er krafa um í gerðinni sjálfri og þar með íþyngja íslenskum fyrirtækjum með óþarfa regluverki.

Þannig er í 2. og 3. gr. frumvarpsdraganna mælt fyrir um skyldu allra hlutafélaga sem ber skylda til að kjósa sér endurskoðanda skv. 1.-3. mgr. 98. gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga til að setja sér sérstaka starfskjarastefnu. Sambærileg ákvæði varðandi einkahlutafélög koma fram í 7. og 8. gr. frumvarpsins. Ákvæðin mæla fyrir um breytingar á núgildandi ákvæðum hfl. og ehfl. um starfskjarastefnu og fela í sér enn flóknari og meira íþyngjandi kröfur en þegar er mælt fyrir um í lögum. Fyrir liggur að ákvæði SRD II taka einungis til skráðra félaga og því vandséð um ástæður þess að sambærilegar kröfur gildi um önnur félög. Eina röksemdin sem færð er fyrir þessari aðferðafræði í greinargerð með frumvarpinu er að rétt þyki að ákvæði hlutafélagalöggjafar um starfskjarastefnu séu samhljóða. Telji ESB fullnægjandi að umræddar reglur gildi einungis um skráð félög er vandséð á hvaða grundvelli íslensk stjórnvöld telji „rétt“ að hér á landi taki þær til allra hlutafélaga og einkahlutafélaga sem þurfa að kjósa sér endurskoðanda. Núgildandi ákvæði laga um starfskjarastefnur eru nú þegar verulega íþyngjandi, jafnvel fyrir félög sem eru í eigu eins eða fárra hluthafa og alls ekki í einhvers konar almannaeigu. Verður að telja eðlilegt að slíkar kröfur verði takmarkaðar við skráð félög og gangi ekki lengra en

Evrópureglur gera kröfu um, enda vandséð um ástæður þess að íslensk félög lúti strangari reglum en önnur félög innan EES að þessu leyti.

Þá er í 5. gr. frumvarpsins mælt fyrir um innleiðingu 9. gr. c SRD II um skyldu skráðra félaga til þess að tilkynna opinberlega um „þýðingarmikil viðskipti“ við tengda aðila, auk þess sem slík viðskipti skulu lúta sérstöku samþykkisferli innan félagsins. Tilskipunin eftirlætur aðildarríkjum að skilgreina hvað teljist þýðingarmikil viðskipti í þessum skilningi og leggur til að miðað sé við áhrif þeirra á fjárhagsstöðu eða veltu félagsins. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að algengt sé í öðrum EES ríkjum að við það mat sé miðað við viðskipti sem eru að gangvirði a.m.k. 10% af heildareignum viðkomandi félags. Þrátt fyrir það er í 5. gr. frumvarpsins mælt fyrir um að hér á landi skuli viðskipti að gangvirði a.m.k. 5% af heildareignum félags teljast þýðingarmikil viðskipti í skilningi ákvæðisins. Er í greinargerð með frumvarpinu þetta rökstutt „með hliðsjón af smæð íslenska markaðarins og til að tryggja öfluga vernd minnihlutahluthafa.“ Þeirri réttmætu kröfu að íslenskum fyrirtækjum verði hlífð við gullhúðun Evrópureglna virðist því enn og aftur ýtt til hliðar.

Jafnframt má nefna að samkvæmt 3. a SRD II skulu skráð félög hafa rétt til að staðfesta deili á hluthöfum sínum með því að fá upplýsingar um hluthafa frá svokölluðum milliliðum. Í tilskipuninni kemur þó fram sú heimild handa aðildarríkjum að þau geti takmarkað þennan rétt við hluthafa sem eiga meira en tiltekið hlutfall hlutabréfa eða atkvæðisréttar, en það hlutfall má þó ekki vera hærra en 0,5%.

Í 1. gr. frumvarpsins er lagt til að mælt verði fyrir um þennan rétt skráðra félaga í nýrri grein hfl., 30. gr. b. Þar er hins vegar engin lágmarksviðmiðun sett varðandi eignarhlut viðkomandi hluthafa í félaginu og er heimild SRD II um að undanskilja smærri hluthafa því ekki nýtt. Ekki virðist vikið að ástæðum þessa í greinargerð með frumvarpinu. Þetta felur í sér að milliliðir hér á landi þurfa án tafar að svara m.a. beiðnum um auðkenningu allra hluthafa, óháð stærð eignarhlutar viðkomandi.

Rétt er að hvetja ráðuneytið til þess að endurskoða efni frumvarpsins með hliðsjón af framangreindu og þeirri eðlilegu kröfu að íslensku viðskiptalífi verði ekki íþyngt um of með reglum sem ganga jafnvel mun lengra en krafa er gerð um af hálfu ESB.

Virðingarfullt,

f.h. LOGOS slf.

Guðbjörg Hjartardóttir,
lögmaður

Ólafur Arinbjörn Sigurðsson,
lögmaður